

Den elev, der på baggrund af bogen skal redegøre for, hvad man forstår ved en indvandrer, må føle sig fuldstændigt fortabt. Det virker helt forbløffende, at forfatteren iflg. bagsideteksten har villet skrive »den første samlede beretning om de forskellige indvandrergrupper, der fra oldtiden til i dag er kommet til vort land for at finde sig et blivende hjemsted«, og så ganske undlader at definere endsige diskutere indvandrerbegrebet. Denne grundliggende mangel fører bogen ud på utallige vildspor. Når man undlader at definere begrebet indvandrer, er det klart, at heller ikke spørgsmålet om, hvornår man bliver, og hvor længe man forbliver indvandrer er berørt. Alt har tilsyneladende skullet med i bogen: fra tyske flygtninge i Danmark efter 2. verdenskrig, sigøjnere på gennemrejse og tyske digtere som Klopstock og Brecht, der i perioder opholdt sig i Danmark, til folk som J. C. Drewsen, D. G. Monrad, Pio og Georg Brandes, hvis slægter havde levet i landet i generationer.

Forsøg på at skelne mellem permanent bosættelse af indvandrere og de internationale strømninger og kulturformidlingen i et kosmopolitisk Europa ligger forfatteren fjernt. Indvandring er jo ikke et éntydigt begreb. Set over historiens lange perspektiv kan man skelne mellem 6 indvandringsformer, der har berørt Danmark mere eller mindre stærkt, nemlig 1. Oldtidens folkevandringer. 2. De erhvervsbetingede individuelt prægede indvandring fra middelalderens håndværkere, købmænd og adelsmænd til enevældens embedsmænd og kunstnere. 3. De etniske og religiøse mindretal, der fra det 16. århundrede slog sig ned i kolonier bestemte steder i riget. 4. Arbejdskraftsvandringerne omkring det industrielle gennembrud. 5. Det 20. århundredes politiske flygtninge og 6. gæstearbejderne fra slutningen af 1960'erne. Rigtigt nok peger bogens afsluttende oversigt på, at forfatteren har forstået dette; havde han også opbygget sin bog efter disse forskellige indvandringsformer i stedet for, som nu, at føre den forvirrede læser frem og tilbage i en række kronologiske krumspring, er det muligt, at han havde opnået sit ellers så prisværdige formål at vise indvandrernes positive betydning for den danske nation.

Niels Peter Stilling

FRANK JØRGENSEN og MORTEN WESTRUP: Dansk Centraladministration indtil 1848. Kbh., Dansk Historisk Fællesforening, 1982. 197 s. Ill. 109,80 kr.

I rækken af Dansk Historisk Fællesforenings håndbøger foreligger nu en særdeles nyttig beskrivelse af dansk centraladministration frem til 1848. Frank Jørgensen og Morten Westrup, to af Rigsarkivets kyndigste specialister på dette område, har delt opgaven mellem sig, således at Frank Jørgensen behandler de instanser, der administrerede rigets immaterielle forhold, d.v.s. Danske og Tyske Kancelli og udenrigsforvaltningen, mens Morten Westrup tager sig af de instanser, der forvaltede de materielle forhold, d.v.s. Kammer- og finansforvaltningen. Frank Jørgensen beskriver desuden ret kortfattet den landmilitære centraladministration, mens Morten Westrup lige så kortfattet beskriver den sømilitære centraladministration. Fremstillingen indledes med værdifulde redegørelser for begrebet »centraladministration«, for statsforvaltningens geografiske udbredelse og for de mere overordnede principper for det danske statsstyre.

Bogen må hilses velkommen af alle, der interesserer sig for studiet af ældre dansk historie, fordi den i overskuelig form giver den første sammenhængende skildring af centraladministrationens opbygning fra de ældste tider indtil enevældens ophør. Fremstillingen er desuden arkivorienteret, således at den indeholder beskrivelser af de vigtigste af de administrative myndigheders efterladte arkivalier og fortegnelser over Rigsarkivets registraturer og hjælpemidler og over relevant litteratur. Fremstillingen er ikke letlæselig, hvad ingen kan forvente, når så omfattende et emne skal behandles på mindre end 200 sider, men den er uvurderlig som håndbog, og den er et skridt frem mod det flerbindsværk indeholdende dybtgående studier af det danske riges administrative apparat, som den danske forskerverden stadig savner.

Birgit Bjerre Jensen

E. Bjøl: Fra urtid til nutid. Politikens verdenshistorie, red. af samme, bind I. Kbh., Politikens Forlag, 1982. 336 s. Ill. Normal subscriptionspris 268 kr.

Ingen kan fortænke forlaget i at mene, at Grimbergs verdenshistorie – dens elementære fortælleglæde ufortalt – nu er udtjent og markedet måske mættet. Udover dette begrundes forlagsforordet behovet for en ny verdenshistorie med historieforskningens eksplosive vækst, ny viden og nye synsvinkler. Det sidste må være afgørende, fordi situationen må kræve »global historie« og inddragelse eller omvurdering af allerede kendte områder. Det er givetvis rigtigt, at ingen længere behersker hele det historiske forløb eller alle dets sider; i forhold til Grimberg er der dog vel tillige »professionaliseringen« til forskel. Så ambitiøs Erling Bjøls introduktion kan tage sig ud, er dette heller ikke hans mål, som er et forsøg på at lægge rammerne omkring en ny fortolkning af verdenshistorien.

Om værket kan opnå den saglige og globale integration, redaktionen og forlaget stiler mod, får foreløbig stå hen; »globalt« her forstået både geografisk og socialt. Enkeltforfatterens kompetence kan ingen drage i tvivl, men en simpel gennemgang af dispositionsplanen kan alligevel give anledning til lidt tøven. Etiketten global er som nævnt dobbelttydig, og geografisk består integrationen ikke blot i inddragelse af hidtil forsømte dele af kloden og socialt af helheden af alle sider af det menneskelige samfund. Hvorledes adskille »Østens storrigger«, »Kulturens korsvej« og »Europas fødsel«, de mellem- og østasiatiske, islamiske og europæiske kulturer? for igen at knytte tråden med »Europas ekspansion« og »Samfundene hinsides havene«, jævnsides med velkendte temaer som religionskrige, enevælde, oplysningstid osv.?

Såvidt det er anmelderen bekendt, har ingen kollektiv (heller ikke udenlandsk) verdenshistorie hidtil foretaget noget tilsvarende forsøg på at definere og afgrænse »historiens« operationsfelt og samtidig at anviser en strukturering, endsiges at drage de »lange linier« gennem det historiske forløb fra »urtid til nutid«. Det er et vovestykke, men vel en messe værd. Lidt vildrede om dette førstebinds intentioner opstår dog, når redaktionen – med professor Bjøl selv som førstemand – bebuder et afsluttende bind om »Historiens magt og mening«. Det første tema anslås allerede i førstebindet i forf.s forsøg på at illustrere – ofte med meget brede penselstrøg – at nutidige fænomener har rødder i fortiden, ofte meget dybe og